

EVALUATIE WATERSCHAPSVERKIEZINGEN

Rogier van der Sande/Esther Boer, Ilona Elfferich, Willem Wensink

BESPREEKSTUK (BESLUITVORMEND)

GEVRAAGD BESLUIT

1. Kennisnemen van de (ambtelijke) uitkomsten van de evaluatie en de aanbevelingen (bijlage LV 19-55b).
2. Instemmen met de (bestuurlijke) aanbevelingen:
 - a. Zet bij volgende verkiezingen in op een gezamenlijke, landelijke communicatiecampagne.
 - b. Zet bij volgende verkiezingen in op een gezamenlijke, digitale stemhulp.

De overige aanbevelingen pakt de Unie samen met de waterschappen, het ministerie van IenW en het ministerie van BZK op.
3. Meegeven van aandachtspunten voor verdere ontwikkeling/verbetering van deze instrumenten richting de volgende verkiezingen.

DE KERN VAN HET ADVIES

Na afloop van de verkiezingen is een evaluatie uitgevoerd door het Uniebureau. Het plan van aanpak was het uitgangspunt van de evaluatie, daarna is achtereenvolgens ingegaan op algemene punten, communicatie en de stemhulp. Verder is bekeken hoe de organisatie van de verkiezingen vanuit de Unie verlopen is. Aan de hand daarvan zijn aanbevelingen opgesteld in aanloop naar de verkiezingen van 2023.

U wordt gevraagd om op basis van de uitgevoerde evaluatie en uw eigen ervaringen te besluiten om ook bij de volgende verkiezingen weer te werken met een gezamenlijke landelijke campagne en een gezamenlijke digitale stemhulp. Aandachtspunten ter verdere ontwikkeling/verbetering kunnen ter vergadering worden gedeeld.

ARGUMENTEN

a) Zet weer in op een gezamenlijke, landelijke communicatiecampagne

Zowel ambtelijk als bestuurlijk is men positief over de gezamenlijke landelijke campagne met regionale doorvertaling. Het sloot goed aan bij de belevingswereld van mensen, het ging over actuele thema's en er is lef getoond in beelden en campagne. Het gebruik van online media en in het bijzonder van influencers in de campagne was nieuw en was voor sommige waterschappen erg wennen.

Er is een groot landelijk en regionaal bereik behaald in alle relevante titels:

- Print: o.a. NRC, Telegraaf, Volkskrant, AD, het Parool
- Online: o.a. NOS, Dutchcowboys, Radar, Kassa
- RTV: o.a. Radio 1, Qmusic, Jinek, DWDD, BNR, RadioDoc, Editie NL, Nieuwsuur

Berichtgeving had een hoge inhoudswaarde, in veel titels is de voorpagina gehaald, de toon was positief, "de waterschappen doen ertoe" en er was veelal een verwijzing naar de stemhulp of de campagnesite.

Daarom is afgesproken om ook voor de verkiezingen van 2023 in te zetten op een gezamenlijke, landelijke communicatiecampagne. Daarbij rekening houdend met de aandachtspunten die meegegeven zijn door de waterschappen.

Welke aandachtspunten wil de LV meegeven?

b) Zet weer in op een gezamenlijke, digitale stemhulp

In totaal hebben meer dan 2 miljoen mensen één van de stemhulpen ingevuld. Dat is een half miljoen mensen meer dan bij de vorige verkiezingen, toen de stemhulp 1,5 miljoen keer is ingevuld. De piek in het gebruik lag op de dag voor de verkiezingen.

Bij elk waterschap is een stellingenavond georganiseerd waarvoor vertegenwoordigers van (bijna) alle deelnemende partijen waren uitgenodigd. De meeste projectleiders gaven aan dat deze stellingenavond nuttig is geweest.

Omdat bij de stemhulp vier jaar geleden de rol van de maker van de stemhulp te dominant werd gevonden, is in de aanbesteding als opdracht meegegeven dat de kandidaten/bestuurders dit keer leidend moesten zijn. Dat werd gewaardeerd. Een kritiekpunt was wel dat de stellingen daardoor te ingewikkeld en technisch waren en wel relevant voor kandidaten maar niet relevant voor burgers waren. Voor de volgende verkiezingen wordt daarom geadviseerd om een middenweg gekozen worden tussen het leidend laten zijn van kandidaten en de positie van de ontwikkelaar. Want de ontwikkelaar moet kunnen inschatten of stellingen relevant zijn voor burgers en of de stellingen niet te ingewikkeld zijn qua terminologie en taalgebruik.

Gezien het grote aantal invullers van de stemhulp en de informatieve waarde ervan, is binnen de CBCF afgesproken om voor de verkiezingen van 2023 weer gebruik te maken van een stemhulp voor alle waterschappen.

Welke aandachtspunten wil de LV meegeven?

BESPROKEN IN

- Voor de evaluatie is een ambtelijke bijeenkomst georganiseerd voor projectleiders, juristen en communicatieadviseurs van de waterschappen die betrokken zijn geweest bij de verkiezingen.
- Er is ook een evaluatiegesprek gevoerd met de bestuurlijke klankbordgroep.
- De evaluatie is besproken in het Uniebestuur.
- De werkgroepen WBDD en WCOM zijn schriftelijk geïnformeerd over de evaluatie.
- De CBCF heeft zich op 15 november positief uitgesproken over het voorstel om weer in te zetten op een gezamenlijke, landelijke communicatiecampagne en op een gezamenlijke, digitale stemhulp.

COMMUNICATIE

Communicatie: De uitkomsten van de evaluatie zullen na vaststelling gedeeld worden met het ministerie van BZK en het ministerie van IenW. De aanbevelingen die de ministeries betreffen zal de Unie samen met hen oppakken.

ACHTERGROND: OPKOMST VERKIEZINGEN

Tijdens de Ledenvergadering op 22 maart jl. is gevraagd om te kijken naar het verschil tussen de opkomst voor de Provinciale Statenverkiezingen en de waterschapsverkiezingen.

De opkomst voor de Provinciale Staten was 56,2% (in totaal 7.319.650 stemmers), voor de waterschappen was het 51,3% (7.140.518). Het verschil is 179.132 stemmers. Voor de waterschappen mogen echter meer mensen stemmen, namelijk volwassenen met de Nederlandse nationaliteit, EU-burgers en niet-Nederlanders met een geldige verblijfsvergunning stemmen. Voor Provinciale Staten mogen alleen volwassenen met de Nederlandse nationaliteit stemmen. Hierdoor hebben waterschappen 900.000 kiesgerechtigden meer dan de provincies. Er is geen onderzoek naar de redenen voor het verschil gedaan, dus de redenen

zijn niet bekend. Achteraf is dit een lastige vraag om te beantwoorden; mocht een dergelijk onderzoek gewenst zijn zal het een volgende keer tijdens (en/of direct na) de verkiezingen opgepakt moeten worden.

De opkomst van de gecombineerde verkiezingen is in lijn met de opkomst voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 (55%), terwijl de opkomst voor de verkiezingen voor het Europees Parlement op 23 mei 2019 een stuk lager was (41,9%).